

МИСТЕЦТВО ЗВУКІВ І СЛІВ ІГОРЯ ПОМЕРАНЦЕВА*

І. Померанцев. *Вільний простір: Радіощоденник письменника* / пер. з рос. Д. Клочко та ін. Львів: Видавництво Українського Католицького Університету, 2014. 248 с.

Нова збірка есеїстики Ігоря Померанцева, яку надрукувало видавництво Українського католицького університету (серія «Бібліотека Школи журналістики та медіакомунікацій УКУ»), отримала визнання на ХХІ Форумі видавців. За результатами конкурсу «Найкраща книга Форуму» «Вільний простір» нагородили спеціальною відзнакою Фонду Степана Леґевича.

Книга Ігоря Померанцева «Вільний простір» – це умовний щоденник, зібрання текстів автора, створених протягом понад тридцяти років роботи на «Радіо Свобода». І хоч Померанцев каже, що ніколи й не вів власне щоденника, саме слово «журналіст» (від французького «jour» – «день») ніби зобов'язує щоденно фіксувати життєві події. І саме через призму бачення Померанцева перед нами постають образи минулих подій: дисиденти та їхні дружини, війна в Югославії, геноцид у Руанді, Євромайдан в Україні. Автор згадує про Маркеса, Мілоша і Тетчер. «Журналістика без драми прісна», тож не бракує книзі життєвих історій та особистих драм.

Узагальнити чи класифікувати Померанцева було б невимовно важко, якби не праця Діани Клочко, яка переклала та впорядкувала книжку. У «Вільному просторі» автор виступає почергово хронікером, блогером, читачем, інтерв'юером та поетом – відповідно до характеру, занять та іпостасей самого Ігоря Померанцева. Разом із ним у збірці присутні його музика, вино та література, розмови про політику і навіть футбол. Проте головна тема – журналістика, а саме її метафізика.

Журналісти воліли б одразу догортати до інтерв'ю з Юрієм Андруховичем, Оксаною Забужко, Сергієм Жаданом, Тарасом Прохаськом та Остапом Сливинським. Але питання, які Ігор Померанцев ставить своїм співрозмовникам, перегукуються з його власними спостереженнями і рефлексіями. Тож варто пройти шлях книги повністю, щоби зрозуміти до кінця логіку її відповідей.

Мова журналістики – не єдина, якою досконало володіє автор. Попри умовне призначення книги як «посібника для журналістів», погляд саме митця яскраво помітний ледь не в кожному есеї. Письменник залишається письменником, навіть попри заявлене розмежування мов журналістики

* Вперше була опублікована 18 вересня 2014 року в онлайн-виданні Zbruc (режим доступу: <http://zbruc.eu/node/26985>).

та літератури. Мови радіо, літератури та поезії поєднуються у нього в єдине ціле. Ігор Померанцев сміливо експериментує з професійними мовами. Проте він не готовий, за його словами, ризикнути написати книжку українською; настрій та атмосферу багатой авторської лексики передає перекладацька робота Діани Ключко.

Остання частина книги – поетична – сприймається ніби доповнення чи тлумачення попередніх текстів. Для неаудіалів та невтаємничих у мистецтві звуків (*ars akustika*) саме поезія допомагає відчуту ту тонку матерію радіофіру, про яку так багато говорить автор.

* * *

Ранньої осені

Я завжди повторюю передачу про сигари.

Я уявляю, як її слухають під вечір

На дачі, в садку.

Хтось розводить багаття,

І мій голос змішується

З димом, гавкотом псів, вересками дітей.

Особливо я подобаюсь собакам.

Навіть не я, а клуби джазу,

Що залишилися після

Останньої сигари.

«Є книжки, які хочеться цитувати вголос, щоб поділитись читацьким хвилюванням і захватом». А Ігоря Померанцева цитувати хочеться завжди: чи то в хорошій компанії до келиха червоного вина, чи то на заняттях із журналістики в університеті. Він залишає достатньо простору для роздумів, лише позначаючи власні ціннісні межі. Померанцев-письменник і Померанцев-радійник часом сприймаються як дві різні людини. Хоча тільки поєднавши його тексти і його звуки, можна наблизитись до розуміння, чому саме такі слова були дібрані до загального звучання.

Ольга Перехрест